

Universitätsbibliothek Wuppertal

Annæi Senecæ Tvm Rhetoris Tvm Philosophi Opera Omnia

Cum Andreae Schotti ad veterum exemplarium fidem castigatione: Cuius libros pagina sequens exhibet - Adiectus est rerum memorabilium Index locupletissimus

Seneca, Lucius Annaeus <Rhetor>

Genevæ, [1646]

Vita Senecae

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1515](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1515)

IN LIBROS

L. ANNÆI SENECÆ

PHILOSOPHI

P R Æ F A T I O,

*VITAM IPSIVS ACCV-
ratiſſimè complexa.*

INTER tot tantosque viros,
qui in omni scientiarum disci-
plinarumque genere excellue-
runt, quorum quidem scripta
ad nos pertenerunt, nescio an
vllus extiterit, cuius è re nostra
totiusque generis humani ma-
gis fuerit, monumenta ingenij salua factaque per-
durasse, quàm L. Annæi Senecæ. Nam cum in-
ter omnes disciplinas philosophia primum sibi
locum iure vindicet: ea autem vera & germana
philosophia, quæ nos quàm optimos, & quan-
tum humana patitur imbecillitas, beatissimæ il-

VITA L. ANNÆI SENCÆ.

lius naturæ, cuius ipsa munus est, simillimos efficit: in tanto vero sectarum numero, nulla sit, quæ id amplius luculentiusque præstet, quæque ad nostrum dogma propius accedat Stoicorum schola, nos ea scripta, quæ tam præclaram & egregiam doctrinam continent, tanto pluris æstimare par est, quanto maiorem & huberiores fructum ab iis, quàm ad vllis aliis percipere, aut sperare possumus. Atque vtinam tanta nobis id genus scriptorum copia suppeteret, vt quæ præferre ac sectari deberemus, diu deliberandum esset. Verum cum iam præter Epictetica pauca, sola hæc Senecæ nobis reliqua sint, gratissimo illo delectu frustrati sumus. Et tamen, habenda gratia vetustati, quæ cum Zenonem Carneadem, Cleantem, Brutum, Fabianum, cæteraque illa Stoicæ scholæ decora interciperet, ac perderet, in optimum scriptorem minus aliquando iniuria fuit. Nec enim optimum vel cum bona Græcorum gratiâ dicere verebor hunc, de quo Plutarchus ἡ φιλοσοφίας ἀπάντης Ἀφροδίτη ὑλύρα, nunquam Latinis ingeniis nimis indulgens, si Petrarchæ credimus, sic iudicauit in iis quæ ad mores pertinent neminem ex Græcis extitisse, quem cum hoc conferre posset. Ex Latinis etiam, qui illi minimum tribuunt, facile in eius scriptis copiosum ingenium, multam rerum cognitionem, egregiamque vitiorum insectationem laudant, pluresque & claras sententias, multaque morum gratia legenda agnoscunt. Quorum admiratione ducti sancti patres, Tertullianus, Lactantius, Hieronymus, Augustinus, cum propter rerum quæ in his tractantur

tur pondus, sententiarumque quibus explicantur
 grauitatem, tum etiam propter conuenientiam,
 coniunctionemque doctrinæ cum sua, pars Chri-
 stianum esse, alij à religione Christiana non ab-
 horrere censuerunt. Nec verò grande illud & ex-
 cellens ingenium, quod verissimo elogio prin-
 ceptus omnis eruditionis à principe & ipso eius-
 dem laudis audiuit, vna gloriæ materia contineri
 potuit: sed per omnes disciplinas versatus, omne
 ferè studiorum tractauit genus. Quæ tamen eius
 supersunt præter naturales quæstiones, pauculos
 versus, & *ἑπολοκούντων*, omnia ad mores per-
 tinent, reliqua interciderunt. Et ne quidem quæ-
 cunque ab eo de moribus vulgata sunt, iniuriam
 temporis effugere potuerunt. Nam Quintilianus
 dialogos scripsisse prodidit: quos ad moralem
 Philosophiam spectasse indicio est ille *De Super-*
stitione, cuius Diomedes Grammaticus suæ artis
 libro primo meminit. In quo quàm liberè, quam-
 que fortiter & tantum non Christianè contra
 portenta illa religionum quæ iam diu inualue-
 rant, disseruerit, præter insignia illius dialogi fra-
 gmenta, quæ decimo & vndecimo capituli libri
 sexti de Ciuitate Dei B. Augustinus inseruit, Ter-
 tullianus in apologetico probat, cuius verba, quia
 etiam nunc in editione Pamelij magnæ lectionis,
 exactæque diligentia Theologi corrupta existant,
 subiiciam, vt in libro P. Pithœi summæ erudio-
 nis, doctrinæ morumque sanctitatis viri legun-
 tur. *O impia, inquit, voces, ô sacrilega conuicia, in-*
frendite, inspernate, idem estis qui Senecam aliquan-

pluribus & amatoribus de vestra religione perorantem non reprehendistis. Sed quæ ipsum fortuitorum nomine ad tolerantiam doloris & mortis adhortantia atque animantia scripserit testatur Tertullianus, in dialogi formam composita fuisse illa, de remedijs fortuitorum ad Gallionem quæ existant, ex istis proculdubio fortuitis excerpta, factis indicant. quorum nollem titulum in Romana editione, & hac ipsa quæ Romanam in L. Seneca ad vnguem expressit, mutatum, & inscribit tantum Excerpta. Sic enim titulus potius concipi debuit: EXCERPTA EX FORTUITIS AD GALLIONEM. Sed ad rem. Librorum etiam Senecæ *De officijs* idem ille Grammaticus Diomedes, *De matrimonio* B. Hieronimus primo aduersus Iouinianum, itémque *Exhortationum* Lactantius frequentissimè in diuinarum institutionum opere meminerunt. Quin & ipse Seneca epist. CVIII. totam Philosophiam moralem vno se opere complexum scribit. Locum, quia non vsque quaque in hac editione sanus est, vt in meis libris habetur transcribam. *Id de quo queris, inquit, ex his est quæ scire tantum eo vt scias, pertinet. Sed nihilominus quia pertinaciter properas, nec vis expectare libros, quos cum maxime ordino, continentes totam moralem Philosophiæ partem, testatim expediam, illud prius, &c.* Hi sunt fortasse quos idem Lactantius lib. v. i. libro moralis Philosophiæ vocat. *De prouidentia* etiam composuisse quædam, ex his quæ habentur statim initio tractatus, Cum mundus prouidentia regatur, quare multa mala bonis viris accidunt:

VITA L. ANNÆI SENECAE.

dunt: & *De immatura morte*, ex eiusdem Lactantij primo libro diuinarum institutionum clarum est, sed an opere separato, non liquet. Quæ omnia interiisse magno Philosophiæ damno, sed grauiore vetustatis inuidia, nemo est qui non sentiat. De natura verò multa & præclara vulgasse constat. Ipse cap. 1111. lib. 1 v. Naturalium quæstionum, iuuenem adhuc se de terræ motu librum edidisse testis est Cassiodorus in Astronomiæ compendio libri Senecæ *De forma mundi* mentionem facit, in quo videtur formæ mundi rotundæ rationes reddidisse. Item & Boetius in collectione de Geometria, si non potius ea collectio excerpta ex Cassiodoro censenda sit, quam Germanum Boetij opus. Alia præterea vulgasse ad naturalem Philosophiam spectantia, quorum ne nomen quidem exstat, argumento illa esse possunt, quæ Plinius cap. LIII. lib. IX. De ætate murænarum Vedij Pollionis, & lib. xxxvi. de marmoribus & lapidibus se à Seneca sumplisse fatetur. Ad hæc commentationem etiam *De situ Indiæ*, in qua eius vrbes, amnes, populóque numerat: & *De situ, & sacris Agyptiorum* composuit. Vtriusque auctoritate Seruius vititur in lib. VI. & IX. *Aeneid.* alterius idem Plinius cap. xxvii. lib. VI. Præter philosophicos libros multa alia tum prosa oratione, tum numeris composuit. Sub Caio enim præcipuè caulis agendis foróque vacauit, & maximè, vt ait Suetonius, placuit. immo exitio penè ei fuit eloquentia, parúmque abfuit quin à Caio

VITA L. ANNÆI SENCÆ.

ob hoc solum occideretur, quod apud eum cau-
sam aliquam disertissimè egisset. subditque Dio
lib. LIX. Τὸν μὲν οὐκ ἔποθεν καλέσας ἀφῆκε,
ζυμωκὴν πνιὸν ἐχρῆτο πσεύσας, ὅτι φθὴν τε ἔχουσε
κακῶς, καὶ οὐκ ἴσεν μακρὰν τελευτήσιν. Quo tempore
declamationes, & præfationes, quas non vno
loco laudat Quintilianus, emisisse eum verisi-
mille est. Quædam etiam de arte dicendi scripsis-
se viderur. Nam quod idem Quintilianus cap.
II. lib. IX. profert à Seneca eleganter dictum
Iurare patrum non esse, sed testium, ex qui-
busdam eloquentiæ præceptionibus desumptum
probabile est. Nerone vero rerum potente,
quamvis maioribus imperij negotiis occupatus
nullas amplius causas egerit, nihilominus tamèn
exercendæ & publicandæ facundiæ occasionem
principis non exercitata in dicendo adolescen-
tia præbuit; quandoquidem laudationem Clau-
dij, quam in eius fuere pronuntiavit, & ora-
tiones, quas ad Prætorianos, Senatúmque ha-
buit, à Seneca compositas Tacitus refert. Hanc
verò ad Senatum optimam imperandi rationem
ita ex sapientiæ præceptis exprimentem, ὡς, in-
quit Dio, καὶ ἐς ἀργυρῶν στήλει ἐγραφέωαι, καὶ ἐν ταῖς
γίαις ἢ ἀεφάπτων ἀρχαῖς ἀναγινώσκεισθαι, ἠμφισβύλωαι.
καὶ οἱ μὲν ἐν τούτων, ὡς καὶ κατὰ συγγραφέωαι πνευ καλῶς
ἐρχισόμενοι ὡφθαλμοκλάστοντο. Pleraque alias etiam
quibus clementiam suam Nero obstringebat, Se-
neca testificando quàm honesta præciperet, in-
quit idem ille Tacitus, voce principis vulgavit:
quarum tamen ne vestigium quidem permansit.
Nam

VITA L. ANNÆI SENECÆ.

Nam quæ apud Tacitum Senecæ ad Neronem habetur, non magis eius est, quàm ad illam responsio Neronis. Quin etiam si quæ maioris momenti ad Senatum mittebantur epistolæ, eas ipse dictavit. & in vulgum emissas & publicatas, ex eo apparet, quod Quintilianus cap. v. lib. VIII. Senecam laudat in scripto, quod Nero ad Senatum misit occisa matre cum se periclitatum videri vellet. Addit & Xiphilinus, *καὶ τῆ βασιλίδου, ἡ Ἐλευθερίων ἐγκόμια συνθέναι*, & fortassis Græcus homo in literis Latinis parum exercitatus, consolationes ad Marciam & Polybium eo nomine intellexit. Epistolarum etiam libros edidit familiares, ex quibus plerasque ad Cæsonium Maximum fuisse non male quis colliget ex Epigrammate XLIV. lib. VII. Martialis, quod ad Ovidium tale est,

Facundi Seneca potens amicus,

Caro proximus, aut prior Sereno,

Hic est Maximus ille, quem frequenti

Felix littera pagina salutat.

Cuius Maximi idem Seneca memini Epistola ad Lucilium LXXXVII. Ego, inquit, & Maximus meus biduum iam beatissimum animus. Hunc etiam Maximum Cæsonium in exilium Senecam fuisse secutum idem Martialis Epigrammate XLIII. eiusdem libri innuere videtur ad Ovidium Cæsonij in exilio comitem, quod ei tanquam Pisonianæ coniurationis conscio inductum à Nerone fuerat. Illud enim Epigramma sic concludit.

nam

VITAL. ANNÆI SENECAE

*Audiet hoc præsens veteraq; turba fuisse
 Illi te, Seneca quod fuit ille suo.*

Sunt qui putent historias composuisse, illudque quod vulgo L. Annæo Floro adscribitur historiæ Romanæ breuiarium, huic tribuunt, sdb leuissimo argumento. Quamuis enim diuisio illa ætatum imperij Romani, cuius auctorem Senecam Lactantius ait, in illo Flori libello reperiatur, potuit tamen in aliquo suorum operum Philosophicorum hæc dixisse vnde Florus desumpserit. Isidorus etiam Originum primo contractis Tironis, Perfannij, Philargij, & Aquilæ Mæcenatis liberti notis alias addidisse, opusque in quinque notarum millia effecisse prodit: cuiusmodi in Regia, & præclari Senatoris Claudij Puteani, aliorumque bibliothecis exemplaria cuiusdam libri extant L. Senecæ adscripti, cum hac epigraphe, *L. Annæi Senecæ liber notarum numero quinque millia.* Quæ poemata composuerit non constat. tantum apud Tacitum legitur obiectum ei apud Neronem carmina crebrius factitare, postquam Neroni amor eorum euenisset. Et certè paucula eius que supersunt Epigrammata, alia etiam composuisse ostendunt. Tragœdia quæsolæ ex Latinis superant, aliquando ei tributæ sunt. Verum Sidonius Apollinaris contra est, qui alium Senecam tragicum à Neronis præceptore facit. Et certè Octauia nostri Senecæ esse non potest. Manifestum faciunt multa: sed ea præcipuè, quæ Agripinæ umbra loquitur,

Veniet dies, tempusque quo reddat suis

Ani.

VITA L. ANNÆI SENECAE.

*Animam nocentem sceleribus, iugulum hostibus
Desertus & destructus, & cunctis egens:
& nutrix Poppææ:*

*Casari iuncta es tuo
Tada iugali, quem tuus cepit decor,
Et culpa Senecæ:*

quæ de se seu vera vel falsa non scripisset Seneca:
illa vero quæ de Neronis exitio vaticinatur Agrip-
pina, viuo illo non nisi ab Apollione scribi porue-
runt. Præterea Terentianus Maurus cum de versu
pastorali tractans, scribit,

*In tragicis innoxere choris hunc saepe deserti
Annæus Seneca, & Pomponius ante Secundus.*

fatis ostendit Senecam tragædiarum scriptorem,
nostro Senecæ, quem Pomponio Secundo poëtæ
Tragico æqualem fuisse à Tacito didicimus, ætate
posteriorē vixisse. Huic tamē Quinctilianus cap.
ii. lib. ix. disertè tribuit Medeam tragædiam in-
ter eas editam, quæ L. Senecæ iuniori adscribuntur,
hemistichiumque quod in ea legitur, huius nostri
Senecæ esse dicit. Interrogamus inquit, aut invidis
gratia. Vt Medea apud Senecam:

Quas peti terras iubes?
nec dubium est quin hunc ipsum intelligat Phi-
losophum. Nam cum huius vnus in reliquo suo
opere meminerit, si eo loco alium animo desi-
gnasset, exactissimus scriptor aliquam distinctio-
nis notam, qua cognosceretur quem intelligeret,
adposuisset, de quo tamen acutiorum Critico-
rum iudicium expectamus, Sanè verius est, vt
in *medea* hoc dicam, quod doctissimis viris

VITA L. ANNÆI SENECAE.

placet, hoc tragœdiarum corpus non vnus esse ingenij. Nam Medea ceteris purior & floridior. Agamemnon, Troas, Hercules furens, sententiarum frequentiam, breuitatem, acclamatoriamque argutiam captant, scholamque magis redolent. Quid quod in solo Oedipi choro Bucolicos versus exstare obseruauimus, quibus Senecam tragicum sæpe in suis choris vsus Terentianus dixit? Sunt quidem in Medea Hexametri, sed omnes vno excepto Heroici: vt difficillimum sit pronuntiare cui assignari debeant. Et hæc de libris Senecæ, qui interciderunt. Qui autem vetustatis iniuriam effugerunt, quemadmodum milites ex magna & cruenta clade fugientes, incompositi ad nos peruenerunt, plerique etiam mutili & imperfecti. Quid cuique desit, aptius nobis aliquando suo quoque loco ostendetur. Interim quod primum duces solent, palantes & vagos colligere, in numerosque & ordines digerere, conabimur. Fere libri ordine disponuntur, vel ratione materiæ, quæ in his tractatur, vel temporis, quo editi sunt & emissi. Materiæ ratio in iis quæ supersunt Senecæ haberi non potest, quæ nullam inter se connexitatem habet. temporis ergo quo scripti sunt, quantum vel certis probationibus, vel coniecturis assequi poterimus, rationem sequemur. Consolatio ad Marciam prima occurrit, quæ sub Caligula scripta videtur. dico videri, quia de ea aliquid certi statui non potest. Cur tamen ita sentiam, ratio est, quod Tiberij Imperatoris in ea consolatione pietatem
erga

VITA L. ANNÆI SE NECÆ.

erga matrem, capta potius quàm oblata occasione laudat, quem tamen in ceteris suis scriptis sub Claudio, vel Nerone editis liberè perstrinxit. Nec id facit ut Marcix gratiam demereatur, quam non propitiis auribus laudes eius audisse par est, cuius crudelitate patre orbata fuerit. Facit igitur ut tempori, imperantique inferuiat, cuius offensionem verebatur. Leuior fortasse est ea coniectura, sed fortioribus hac in re deficiunt. Certius est quod de consolatione ad Heluiam sequitur, quam initio sui exilij, id est, anno primo imperij Claudij compositam esse, ex eius lectione dignoscimus. Imperij vero Claudiani initio in exilium missum, Dio testis est, qui primum hoc Messalinæ in principatu malum facinus recenset, quòd Iuliam Germanici filiam in exilium miserit *ἠγλῆναται αὐτῆ ἀλλὰ τε καὶ κοίχεται ἀδελφικῶς, εἰς ἣ καὶ Σενέκας ὁ Ἀργεῖος ἐφυγε.* quasi vero tantum propudium cuiquam ex animo adulterium obii-cere potuerit, & non color quæsitus fuerit, quo nobilem mulierem domusque Germanici fauorem Senecam euerteret. Eiusdem temporis est fere consolatio ad Polybium, quæ in exilio scripta est initio expeditionis Britannicæ. Id cognoscere licet ex his verbis quæ in ea habentur. *Sidus hoc, inquit de Claudio, quod præcipitato in profundum, & demerso in tenebras orbi refulsit, semper luceat. His Germaniam pacet, Britanniam aperiat, & patrios triumphos ducat & novos.* nondum igitur aperuerat, quam tamen constat aggressum imperij sui anno secundo. Hinc etiam deprehendere li-

VITA L. ANNÆI SENECAE.

cet mendum vel lapsum apud antiquum scripto-
rem in Iuuenalis Satyram quintam. *Hic* (inquit de
Seneca) *sub Claudio, quasi conscius adulteriorum In-*
lia Germanici filia, in Corsicam relegatus, post triennium
reuocatus est. Legendum enim, post octennium: si qui-
dem non demum anno Claudij, cæsa Messalina, re-
uocatus est. Epigrammata etiam quæ huic editioni
adiuncta sunt, in exilio scripta sese ipsa clament.

*De multa, Nicol. de lib. 10.
p. 9. n. 10.*

Ordine procedit *ludus de morte Claudij*, quæ in Græ-
co $\kappa\omicron\lambda\omicron\kappa\upsilon\mu\tau\omicron\varsigma\ \sigma\tau\iota\upsilon$, $\omega\sigma\tau\epsilon\rho\ \pi\eta\tau\alpha\ \delta\iota\pi\alpha\delta\alpha\nu\acute{\alpha}\tau\iota\sigma\tau\iota\upsilon$ vocauit, initio
statim imperij Neronis vulgatus: nisi fortasse ali-
quis libros *De ira*, *In sapientem non cadere iniuriam*, &
Cum mundus providentia regatur, quare multa mala bo-
nis viris accidat, & *De tranquillitate animi*, velit huic
interstitio temporis, quod ab eius reditu ad mor-
tem vsque Claudij fluxit, tribuere: de quibus tamen,
nisi quoddam post Caij cædem editi sunt, nihil
liquido affirmare ausim. Ludum proximè se-
quuti sunt *De clementia* libri, hos enim de-
cimo nono ætatis Neronis anno conscriptos au-
ctor indicat cap. ix. lib. i. eius operis: cuius anni
memse i v. Imperium Nero suscepit. *De beata*
vita post primum quadriennium Neronis scri-
ptus est, cum scilicet auctoritate & dignita-
te cunctos prætergressus, immensisque auctus
principis liberalitate diuitiis, ab inimici, accu-
sari cepit, quasi contra sectæ præcepta ter mil-
lies tertium intra quadriennium regis amice-
tiæ congestisset, laxius opulentiisque habita-
ret, lautius atque splendidius cœnaret ac vi-
ueret, quam deceret modestiam & frugali-
tatem

VITA L. ANNÆI SENECAE.

tatem professum. Hæc enim, vt inquit Tacitus, fuerunt Suillij, & aliorum improborum hominum de eo voces, à quibus Dio in historiam suam transtulit, in instrumento cum domestico *πεντακοσίους τεῖποδας κεδεῖνε ξύλε, ἐλεφαντόποδας ἴσους καὶ ἰμοίους* habuisse, quibus cœnaret. Quæ sibi à maliuolis obiecta illo libro De beata vita diluit à cap. xvii. ad xxviii. docetque semper in summos viros confictum, quòd contra præcepta viuerent. se nec sapientem esse, nec tantum de se promittere. sibi sufficere si malis, iisque à quibus crimineretur, melior euaderet. diuitias tamen bonæ menti non officere, meliusque apud sapientes & bonos, quàm apud malos & stultos habitare. Hæc qui non intellexerunt Senecam de se dicere, fœdè locum insignem cap. xxvii. illius libri, quod adhuc animaduersum non est, corruerunt. Is ita habet, *Quare hic Philosophus laxius habitat? quare hic lautius cœnat? papulas obseruatis alienas, obsiti plurimis ulceribus. Hoc tale est, quale si quis pulcherrimorum corporum nauos, aut verrucas derideat, quem fœda scabies depascitur. Obiicere Platoni quod perierit pecuniam, Aristoteli quòd acceperit, Democrito quod neglexerit, Epicuro quòd consumpserit; mihi ipsi Alcibiadem, & Phædrum obiectate* quo loci quid hæc postrema verba sibi velint, non video. Qui hæc mutari nolunt, aiunt à Socrate, quem paulo superius loquentem finxit, dici. Sed quid Alcibiades & Phædrus ad diuitias? Præterea à Socrate

non dici vel hinc notum, quod magnificentior habitatio, aut sumptuosior cœna nonnunquam Socrati obiecta est. nec Seneca adeo vel historiæ, vel artis dicendi inscius, ut eum induceret Aristotelis tanto minoris, & Epicuri sexaginta demum annis post obductam cicutam uaticempla referentem, de quo ne cogitare quidem potuit. Et sanè omnes ante annum c. lo. xxxvii. editiones locum ita exprimunt, *mibi ipsi alicubi ad se, & Phœdrum obiectate*, ex qua lectione, quæ vulgo habetur, effecta est. Tres manuscripti codices legunt, *alicui assem & prædium*, vnus planè, *alicubi assem, & prædium*, quod solum purum putum arbitror. Per assem enim & prædium suas opes significando extenuat, quas maxime in sœnore & prædiis constitisse apud antiquos certum est. & ipse auctor suas in his rebus sitas in oratione ad Neronem apud Tacitum refert. *Vbi est, inquit, animus ille modicis contentus? Tales hortos instruit & per hæc suburbana incedit, & tantis agrorum spatii, tam lato sœnore exhuberat*, &c. nec ampliorem manifestè veræ lectionis probationem requiret, qui diligentius totum eum locum pensitat. Nos reliqua persequamur. An succedat liber *De breuitate vite*, quæstionis est. mihi ita videtur, Pompeio enim Paullino dictus est vectigalium publicorum præposito, Pompeiæ Paullinæ vxoris, quam ante aliquot annos duxerat, patri fortasse vel fratri. De ea enim intelligo, quod *ὁμοιωσεν τὰς ἀπορροὰς* nostrum Senecam circa illud tempus Dio rerulit. Id autem ostendit

VITA L. ANNÆI SENECÆ.

offendunt. quæ ad Paullinum cap. xvii i. eius libri diriguntur. Tu, inquit, orbis terrarum rationes administras tam abstinenter, quam alienus, tam diligenter quam tuas, tam religiose quam publicas, in officio amorem consequeris, in quo odium vitare difficile est. Hæc non nisi de vectigalibus, quæ apertissime terrarum orbis rationes vocat, intelligi possunt, quorum cum L. Pisone & Ducennio Gemino ei cura extra ordinem demandata fuerat. Nam quæ de frumento publico subiicit, ad frumentum quod ex decumanis agris vectigalis nomine percipibatur, refero. quin etiam tribus illis consularibus iniunctam vna cum vectigalibus annonæ curam, nihil impedit: immò Tacitus id dicere videtur, qui narrationi de publico frumento vetustate corrupto, frumentariisque nauibus partim igne fortuito, partim tempestate perditis, quasi iis damnis obuiam itum in posterum significare vellet, tres illos consulares vectigalibus præpositos subiunxit. Præterea toto eo libro id agit, vt doceat hanc vnam esse vitæ extendendæ rationem, quam omnes brevissimam queruntur, si, ceteris rebus omissis publicis priuatisque, quas vel vnas, vel exitiosas, etiam quæ tutissimæ videntur, exitus probat, omnem ætatem sapientiæ studiis impendamus, nobisque ipsis viuamus. huic vni curæ Paullinum, relictis publicis, quibus detinebatur, negotiis, incumbere hortatur. Hæc maxime cum ipsius Senecæ vitæ conditione, quæ tum fuit cum tres illi consules vectigalibus præfecti sunt

VITA L. ANNÆI SENECAE.

congruunt, nempe aliquot post mensibus, quàm
 suas opes, quibus in inuidiam apud Neronem
 trahebatur, resignare voluit comiteatu non im-
 peccato, commutatis tamen prioris potentia in-
 stitutis, prohibitis salutarantium cœtibus. philoso-
 phiæ studiis domi, vel proximis vrbis locis quam-
 diu Romæ Nero aderat, se continens. Hæc disertè
 Tacitus: in eoq̃ vitæ instituto perseverasse ad
 vltimum vsq̃ue diem non obscu. è refert. Quo
 magis miror, vt id in transitu dicam, quibus ra-
 tionibus, aut coniecturis ducti eum P. Mario, &
 L. Asinio consulibus quidam sufficiant cum Tre-
 bellio Maximo, cum quo licet consul fuerit, non
 tamen eo anno arbitror. Quod autem in eodem
 libro habetur, modo cum Caius Cæsar periit, in-
 tra paucos septem scilicet vel octo dies, adfuisse
 vltimum malorum etiam obsessis, alimentorum
 egestatem, ἐν πλάτῃ accipiendum est, cum
 xxii. anni inter Caij necem & hoc tempus quod
 in manu est, effluerint. Sic enim & cap. xxx.
 & xxxi. lib. iiii. de Beneficiis, de consulatu Cin-
 næ & Mamerci Scauri loquitur tanquam de re
 modo gesta, & tantum non præsentis, quos ta-
 men constat triginta & quadriginta annis ante
 illorum librorum editionem consules fuisse: &
 epist. xlix. iam senex, *Modo, inquit, apud So-
 cionem puer sedi, modo causas agere cœpi &c.* Su-
 periunt *Epistole.* & *Questiões naturales*, vltimi
 excellentis ingenij fœtus, eiusdem cum libro de
 breuitate vitæ, temporis, vel etiam posterioris. In
 Epistolis passim rerum humanarum varietatem
 perpe-

VITA L. ANNÆI SENECAE.

perpetuamque inconstantiam exagitat, honorum, diuitiarum, ceterorumque, quæ vulgo sectamur, dubium euentum, sæpe etiam assecuto exitiolum. Vbi que egestatis, exilij, mortique contemptum inculcat, solidamque eam securitatem esse, quam quisque in se reponit, docet, quam tamen difficile sit assequi, nisi vnus animi ratio habeatur, cetera vt superflua rescindantur, totumque qui eam adipisci nititur, in se contrahatur. Hæc scribere erabuisset in summo rerum negotiorumque fastigio, & clarissima imperij Romani luce versans, cuius non minus quam Imperatoris moderator erat: non, inquam, adamicum, cui interiora quoque nota erant, scripsisset, nisi re ipsa præstitisset, & exemplo suo vera esse comprobasset. Ab hoc autem præscriptum vitam eum suam instituisse, post quam inuidiosas eius diuitias Nero recusauit, supra diximus: quarum etsi possessionem specie retinuit, animo tamen deposuit, curamque earum & vsum abiecit. Denique Epistola xxciij. xxcvij. & cxxiij. talem vitam suam describit, nempe solitariam & parcissimam, qualem Tacitus hoc tempore egisse retulit. Nam florentibus & lætis rebus contentum fuisse vno vehiculo, mulione exalceato, mulis macris & strigosis, pane gregario, vel aliquando nullo, caricis pro pulmento, nemo persuadebit, cum sibi tum luxum obiectum ipse fateatur. Quin etiam si quid expressius & strictius de tempore quo illæ Epistolæ scriptæ sunt definiendum est, vltimis mensi-

VITA L. ANNÆI SENECAE.

bus consulatus Reguli & Rufi, & anno proximè
 sequente, Leanio & Licinio consulibus, omnes
 missas arbitror. Et sanè intra annum vnum edi-
 ta esse ex earum lectione manifestum est, tem-
 porisque consecutio, quæ in iis deprehenditur,
 ostendit. Decima octaua Decembri mense scri-
 pta est, XXIII. initio veris, quod malignum, &
 inuerso tempestatis ordine frigidum queritur.
 LXVII. vero ad eiusdem veris finem. Eiusdem
 autem esse viris peruersi & præposteri probant
 quæ initio eius Epistolæ leguntur. *Ut à commu-
 nibus, inquit, initium faciam, ver aperire se cepit:
 sed iam inclinatum in æstatem, quo tempore calere
 debebat, intepuit, nec adhuc illi fides est. Sæpe enim in
 hyemem reuoluitur. Vis scire quàm dubium adhuc
 sit? nondum me committo frigide, adhuc rigorem eius
 infringo.* Malè in ceteris editionibus, vt obiter
 hanc maculam eluam, *nondum me committo fri-
 gido veri*: & in hac editione, *frigido aeri*: frigi-
 dam enim aquam intelligit, qua pro balneo
 quotidie utebantur. Testis Plinius lib. XXIX. na-
 tural. histor. vnde se ipse psychrolutam & frigi-
 dæ cultorem non vno loco vocat. Sed ab rem.
 Epistolam octogesimam septimam Iunio men-
 se in Iulium vergente dedit, cum esset in Scipio-
 nis villa in agro Linternino sita, quam tunc tem-
 poris Vetulenus Ægianus Libertinus colebat.
 Centesimam vigesimam tertiam autumnii initio,
 vt inde appareat intra anni nec integri spatium
 omnes editas. Eum autem esse annum quem
 diximus, hinc noscere est, quod in Campa-
 nia,

VITA L. ANNÆI SENECAE.

nia, nempe Neapoli, Pompeiis, Baiis, Cumis, Puteolis, & in Linternino agro omnes à quinquagesima ad octuagesimam septimam datæ sunt, in quæ loca Senecam iuisse in comitatu Principis, in quo semper retentus est, intelligo, cum Nero scenarum publicarum desiderio, in quibus vocem ostentaret, tantam infamiam Romæ auspicari veritus. Lecanio & Licinio Coss. Neapolim profectus est, ubi suam vocem primum publicam fecit: & hinc Beneuentum, Achaiam cogitans, vnde tamen statim mutato consilio in urbem rediit, & cū eo Seneca. Inde, vel ex proximis vrbi villis. Albano nempe, & Nomentano, ceteras post octuagesimam septimam epistolas missas existimo. Præterea epistola nonagesima prima Lugdunensem coloniam fortuito igne exustam deplorat; quod eo anno accidisse credeudum est, cum proximè sequenti, quo ipse Seneca occisus, Neronei quadrages fextertio Lugdunensem cladem solatū retulerit Tacitus: nec eiusmodi solatia diu post acceptas clades differri solita ex historiis obseruatum sit. Seneca in eadem illa epistola ceterimum eius colonix annum fuisse ab origine sua cum exusta est, scribit. Sed nec inter auctores constat quo anno deducta fuerit. Eusebius enim anno vltimo centesimæ decimæ octauæ Olympiadis deductam indicare videtur: nec ita exactè illius colonix anno Seneca definire voluit, quinetiam quod excurreret, intelligeretur. Is autem centesimus eius vrbs & sextus annus ad Dionis calculum fuit, qui exstructam Hirtio & Pansa cons. prodit. Eiusdem sunt temporis libri naturalium questionū. Firmis-

VITA L. ANNÆI SENECAE.

simum argumentum est, quod in præfatione libri sexti, terræ motum, quo Pompeiorum magna pars proruit Memmio & Verginio Rufo consil. Nonis Februariis, describit. in quo tamen à Tacito dissentit, qui præcedenti anno narrat. Ceteros, qui huc usque ei adscripti sunt, in nullo numero ponimus, indignos qui tanto auctori tribuamur. *De controuersis & Suasoriis* non loquor, in quibus patri suus heres iure successisse videbatur. *Declamationum* uero libri *decem* excerpta esse *Controuersiarum* alibi docuimus. Epistolas ad Paullum dico, quæ non magis eximium nostri auctoris ingenium sapiunt, quam responsiones ad illas Deo plenum à Deo *Placitum* Paulli stylus: ideoque à doctis non magis pro Senecæ germanis agnoscuntur, quam responsiones ad Ecclesiæ pro Paullinis. Antiquæ sunt, & an Augustini. Hieronymique ætatem, sed non nostro demum sæculo eiusmodi suppositiones occæperunt. De paupertate cento est ex epistolis, quem Iulius consulti esse responderent eius qui concinnauit. De remediis fortuitorum excerptum esse supra diximus ex fortuitorum dialogis. De uirtutibus est Martini Braccarensis Episcopi, qui canones Orientalium conciliorum in Hispaniâ attulit, secundæque Braccarensi synodo approbavit sub Theodomiro Gallicie rege, cui Myro successit, ad quem ille liber. Et hæc fortasse nimis multa de libris Senecæ. Nam quæ de stylo eius, & dicendi charactere hic addi possent. Quintiliani olim, & nostro sæculo, Erasmi ad calumniam usque excusserunt. Hæc, ut ad intelligentiam operum Senecæ fortassis non officient, ita magni in literis

VITA L. ANNÆI SENECÆ.

teris & disertis viri qui ea recensenda suscepit, & fere adfecerat, desiderium excitabunt: à quo eadem ornatiōra, & omni ex parte meliora, nisi morte præuersus fuisset, habituri eramus. Huic nos in præclaro curriculo fati malignitate deficienti nō ignaros alioqui quàm difficile sit post Roscium in orchestra placere, & vanum ἡλίε χαίον τῶ λύχρον ἀπειν, succenturiari, & iniuriæ publicæ, quantum in nobis fuit, intercedere, cum grauissimi & sanctissimi scriptoris amor, tum amicorum ornatissimo iuui viorum, quibus omnia volumus, ac debemus, ex postulationes impulerunt. A libris Senecæ quos Muretus recognouit, manum in hac editione abstinimus. Quamuis enim in iis quædam deprehenderimus, quæ acutum prophanis iudicium effugerunt, dum variis afflictus morbis, non longè à vitæ meta abesse se sentit. (hoc enim amicis per litteras significat) opusque premente fato vrget: addere tamen quicquam, vel immutare visum non est, vt saltem puri puri ex eius recensione extarent, meliùsque & commodius separato Prætermissorum in L. Senecam opere, quod sub manu est, indicari & adnotari posse censuimus. Quod, si hæc grata tibi, optime lector, & accepta perspexerimus, Deo dante & perficiente, breui impertiemus.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

L
SE N
ADE
L
DE BE
LIBE
C
The text on the right page is partially visible and appears to be a title or a list of items, possibly related to a library or collection.